

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DOLNYCH CZĘŚCI ELEWACJI KOŚCIOŁA I DZWONNICY ORAZ OGRODZENIA /KOŚCIÓŁ FARNY W DUKLI/

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU

Budynki kościoła parafialnego i dzwonnicy usytuowane są przy ulicy Trakt Węgierski w Dukli. Kościół jest orientowany, posadowiony centralnie na działce, a dzwonnica w części wschodniej działki.

Budynek kościoła pochodzi z lat 1764-65, jest murowany i tynkowany.¹ Bryła jest jednonawowa, zamknięta trójbocznym prezbiterium, nakryta dachem z blachy miedzianej. Dach nad częścią nawową jest nieco wyższy niż nad prezbiterium i ozdobiony sygnaturką.

Do prezbiterium od północy przylega zakrystia, od południa kruchta z neoklasycystycznym przedśionkiem od wschodu. Zakrystia i kruchta na planie prostokąta, nakryte dachem jednospadowym. Przedśionek pochodzi z końca XIX w. i zmontowany jest z żeliwnych segmentów.

Nawa jest nieco szersza od prezbiterium, trójprzęsłowa, z przeprutymi sporej wielkości otworami okiennymi, rozglifionymi, zamkniętymi lekkim łukiem, dołem parapety z blachy miedzianej. Do nawy przylegają dwie kaplice z lat 1764-65 symetrycznie usytuowane przy wschodnim przęśle. Założone są na rzutach kwadratów zamkniętych trójbocznie i nakryte kopułami z latarniami. Dach na kopule i latarni przykryto blachą miedzianą.

Po obu stronach nawy, przy przęśle środkowym i zachodnim usytuowane są dwie symetryczne, niskie przybudówki na planie prostokąta. Nakryte są dachem jednospadowym z blachy miedzianej. Wejście do kościoła prowadzi poprzez sklepioną kruchtę na planie prostokąta, dostawioną do fasady zachodniej.

Dzwonnica wzniesiona została w 3 ćwierci XVIII w. na rzucie kwadratu, czterokondygnacyjowa. Murowana, tynkowana, nakryta hełmem z blachy miedzianej.

Ściany północna i południowa są gładkie. Na ścianach wschodniej i zachodniej przeparte są po trzy otwory okienne zamknięte półkoliście z profilowanym gzymsem. Na ścianie wschodniej pod parapetami znajdują się tynkowane balustrady o szerokości otworu okiennego, okno na drugiej kondygnacji zamurowane. W ślepym otworze okiennym drugiej kondygnacji, na ścianie zachodniej, jest wmurowana tablica żeliwna z 3 ćw. XVIII w., z monogramem GM /Georgius Mniszech/ pod koroną. Na ścianie zachodniej znajduje się wejście poprzez drzwi z I poł. XIX w., drewniane, obite blachą i wzmocnione płaskownikami. Powyżej drzwi – półkoliste, zakratowane nadświetle.

Architektura zewnętrzna kościoła i dzwonnicy jest prosta, jednolicie przeprowadzona. Ściany przecinają miarowo lizeny, opatrzone na dzwonnicy profilowanymi bazami. Narożniki ścian kościoła przy fasadzie zachodniej oraz na połączeniu z prezbiterium, a także wszystkie narożniki dzwonnicy posiadają zwielokrotnione lizeny. Lizeny zdobią także kaplice, przybudówki, kruchty i zakrystię. Na zakrystii i kruchcie południowej są podzielone poziomymi liniami, tworząc boniowanie. Bryłę kościoła obiega dołem cokół o zróżnicowanej wysokości ze względu na spadek terenu przy kościele.

¹ Fragmenty opisu na podstawie opracowania Franciszka Stolota i Ewy Śnieżyńskiej – Stolotowej „Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, Krosno, Dukla i okolice”, Warszawa 1977 r.

U góry gzymsowanie trójdzielne o profilach tokańskich. Gzyms ten, przechodzący w tym samym poziomie na dzwonnicy i na kościele tworzy w obu przypadkach dopełniającą się wzajemnie całość. Gzymsy wieńczą także kaplice i pozostałe przybudówki.

Teren przy kościele otoczony jest na przeważającej długości kamiennym murem. Odcinek ogrodzenia od dzwonnicy do plebani jest murowany i otynkowany. Stanowi go osiem słupów połączonych dołem murkiem, a powyżej niego kutą, metalową kratą. Od strony drogi powierzchnia słupów jest boniowana, od strony kościoła bonie nie występują. Słupy są zwieńczone profilowanym, rozbudowanym gzymsem. Słupy zamknięte są czterospadowymi daszkami miedzianymi oraz stojącymi na nich kamiennymi wazonami.

Siódmy słup /narożny/ różni się od pozostałych. Posadowiony jest na rzucie nieregularnego pięcioboku, nie posiada boniowania. Od strony kościoła słup mieści wnękę z figurą Matki Boskiej. Poniżej otworu znajduje się prostokątna ława położona na murku o wklęsłolukowych ściankach. Słup zwieńczony jest metalowym krzyżem.

2. STAN ZACHOWANIA

Wymiana tynków piaskowo-wapiennych na elewacji kościół i dzwonnicy miała miejsce w latach 70-ych XX w. Gzymsy i podziały ścian pomalowano w kolorze białym, ściany w kolorze żółtougrowym. Wykonano wtedy również betonowy cokół wokół kościoła z dodatkiem tłuczonego szkła, który to miał zabezpieczyć przed podciąganiem wilgoci.

Ostatnie prace remontowo-konserwatorskie miały miejsce w okresie: VI–X 2006 r.² Wykonano szereg czynności na całej powierzchni kościoła i dzwonnicy. Z elewacji kościoła i dzwonnicy skuto przede wszystkim betonowy cokół z dodatkiem tłuczonego szkła oraz tynk do wysokości ok. 2 m. W tych partiach ściany były mocno zawilgocone, a cegły zdegradowane. Założono tynki wielowarstwowe tzw. renowacyjne, wykorzystując materiały firmy Remmers. Powierzchnię ścian założono cienką warstwą szpachłówki Funcosil Feinputz, zacierając wszelkie rysy powierzchniowe i wyrównując powierzchnię. Ściany pomalowano dwukrotnie farbą krzemoorganiczną Funcosil LA Siliconfarbe. Kolorem bazowym była umbra. Na ściany zastosowano umbrę o znacznym rozbieleniu 1:5. Cokół, gzymsy i pionowe podziały architektoniczne pomalowano umbrą o rozbieleniu 1:3.

Na słupach ogrodzenia tynki wymieniono w latach 70-ych XX w., podczas prowadzenia prac przy elewacji kościoła i dzwonnicy. Ostatnie prace remontowo-konserwatorskie miały miejsce w okresie: VIII–X 2007 r.³ Tynk skuto do gzymsów i podobnie jak na kościele i dzwonnicy założono tynk tzw. renowacyjny. Kolorystykę dostosowano do ścian kościoła i dzwonnicy.

Obecnie, po oględzinach elewacji kościoła i dzwonnicy oraz ogrodzenia, można stwierdzić, że wymagają już one prac remontowo-konserwatorskich wzmacniających ich stan techniczny i poprawiających estetykę. Od ostatnich prac minęło już kilkanaście lat i wszystkie obiekty uległy w różnym stopniu jakiejś degradacji.

Największe zniszczenia można zauważyć w dolnych partiach wszystkich obiektów. Są to różnej wielkości i głębokości pęknięcia, rozwarstwienia i odspojenia tynków od ceglanego muru. Miejscami widoczne są duże ubytki tynków, jak np. na północnej ścianie dzwonnicy tuż przy ogrodzeniu. Odsłonięta cegła jest osłabiona, z tendencją do rozwarstwiania i osypywania się. Tynk w wielu miejscach jest spęcherzony, wykrusza się i osypuje. Spowodowane jest to znacznym zawilgoceniem i zasoleniem. Farba, którą pokryto ściany jest spękana, łuszczy się i odpada od tynku. Znaczne powierzchnie są poprzecierane, zabrudzone i przeplamione. Na ubytkach tynku i farby w dolnej części dzwonnicy występują zielone nawarstwienia mchów, widoczne są także zacieki spowodowane wymyciem przez wodę.

² Dokumentacja konserwatorska „Elewacje dzwonnicy i kościoła parafialnego w Dukli”, opr. P.Michalski, Krosno, 2007 r.

³ Dokumentacja konserwatorska „7 kamiennych wazonów i tynkowane ogrodzenie kościoła farnego w Dukli”, opr. P.Michalski, Krosno, 2007 r.

Na słupach ogrodzenia zniszczenia widoczne są także w obrębie profilowanych gzymsów wieńczących. Spękany tynk osypuje się, farba łuszczy się i odpada. Miejscami profil jest spłycony. Betonowe ławy łączące słupy są mocno zabrudzone, metalowe przęsła ogrodzenia częściowo skorodowane z widocznymi odspojeniami i ubytkami farby. Zabrudzone i pokryte nalotem mchu są również kamienne wazony wieńczące słupy.

3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Ze względu na opisany wyżej stan zachowania trzeba podjąć czynności, mające na celu zatrzymanie postępującej destrukcji oraz przywrócenie wyglądu estetycznego w tej części obiektów. Należy wymienić zdegradowane tynki w dolnych partiach kościoła, dzwonnicy i ogrodzenia złożonego z tynkowanych słupów.

Podczas ostatnich prac renowacyjnych założono w dolnych partiach tych obiektów tzw. tynki renowacyjne. Obecne uzupełnienia należy więc wykonać stosując tą samą technologię, zwłaszcza że miejsca te są stale narażone na zawilgocenie i zasolenie /szczególnie dzwonnica i ogrodzenie/. Tynki renowacyjne /wielowarstwowe/ charakteryzują się zwiększonymi możliwościami magazynowania soli w warstwie podkładowej.

Nowe uzupełnienia należy starannie połączyć z tynkami zachowanymi, tak by nie było różnic w wysokości i fakturze powierzchni.

1. Skucie popękanych i odspojonych tynków z dolnych części ścian kościoła, dzwonnicy oraz z ogrodzenia. Usunięcie spękanych i zdegradowanych cegieł, oczyszczenie muru z wszelkich luźnych nawarstwień.
2. Wzmocnienie ścian preparatem krzemooorganicznym np. Primer Hydro SF.
3. Zmycie powierzchni tynków wodą pod ciśnieniem, usunięcie zabrudzeń i łuszczącej się, zdegradowanej warstwy farby.
4. Zmycie powierzchni betonowych ław wodą pod ciśnieniem, w razie potrzeby nakładanie preparatu Alkutex Fassadenreiniger Paste na ok. 30 minut i ponowne zmywanie wodą.
5. Oczyszczenie powierzchni tynków z nawarstwień mchów i odkażenie poprzez pokrycie preparatem biobójczym, np. BFA.
6. Uzupełnienie głębokich ubytków w ceglanym murze poprzez wmurowanie odpowiednio dopasowanych fragmentów cegieł.
7. Pokrycie muru preparatem blokującym sole, np. Sulfatex Flussig.
8. Pokrycie muru preparatem krzemionkującym, np. Kiesol.
9. Pokrycie muru szlamem uszczelniającym, np. WP Sulfatex.
10. Uzupełnienie fragmentów usuniętych tynków i połączenie z tynkami zachowanymi. Zastosowanie wielowarstwowego tynku tzw. renowacyjnego /obrzutka, tynk podkładowy i tynk renowacyjny/.
11. Nałożenie szpachlówki drobnoziarnistej i wyrównanie powierzchni tynków zachowanych i uzupełnianych.
12. Uzupełnienie ubytków gzymsów na słupach ogrodzenia szpachlówką mineralną o odpowiednio dobranym uziarnieniu i odtworzenie brakujących profili.
13. Pomalowanie zrekonstruowanych tynków farbą krzemooorganiczną /kolor bazowy umbra o rozbieleniu 1:3 wg wzornika Remmers – taki sam jakim malowano cokoły i ogrodzenie podczas ostatniej renowacji w 2006 r./.
14. Impregnacja hydrofobowa betonowych ław pomiędzy słupami ogrodzenia, np. Funcosil BI.
15. Oczyszczenie metalowych przęseł ogrodzenia z łuszczącej i odpadającej farby przy pomocy szczotek drucianych. Pomalowanie całości czarną farbą gruntująco-nawierzchniową.

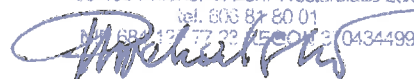
„KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI”

mgr Przemysław Michalski

38-400 Krośno, ul. Boh. Westerplatte 28/3

tel. 603 81 80 01

REGON 142773325 NIP 6814277332 KRS 000030434499

**Fot.1 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w.
Widok na kościół i dzwonnice od strony południowej.
Grudzień 2023 r.**

Fot. P.Michalski

**Fot.2 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w.
Widok na część ogrodzenia placu kościelnego od strony północnej.
Grudzień 2023 r.**

Fot. P.Michalski

Fot.3 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w. Dolna część pilastra północnej elewacji dzwonnicy. Widoczny duży ubytek tynku i cegieł. Na półtwaiku powyżej, ubytki farby z widocznymi nawarstwieniami mchu.
Grudzień 2023 r.
Fot. P. Michalski

Fot.4 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w. Dolna część pilastrów w narożu północno-wschodnim elewacji dzwonnicy. Widoczne pęknięcia tynku oraz liczne przetarcia i ubytki farby.
Grudzień 2023 r.
Fot. P. Michalski

Fot.5 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w. Dolna część południowej elewacji kościoła. Widoczne liczne przetarcia, zruszczenia i ubytki farby.
Grudzień 2023 r.
Fot. P. Michalski

Fot.6 Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Dukli, II poł. XVIII w. Zwieńczenie jednego ze słupów ogrodzenia. Widoczny ubytek tynku na boniowaniu, a na gzymsie przetarcia, zruszczenia i ubytki farby.
Grudzień 2023 r.
Fot. P. Michalski